

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO.42 (3258) ●

● ПЯТНІЦА, 11 ЛІСТАПАДА, 2011

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Жывая нітка пачуццяў
Новы пераклад рамана-эпапеі казахскага класіка Мухтара Ауэзава “Шлях Абая” — знакавая падзея ў жыцці не толькі Казахстана **Стар. 2**

Прастора творчасці і цеплыні
У пасёлку Смілавічы ёсць адметнасці, прыцягальныя для ўсіх, хто наведвае гэтыя мясціны **Стар. 3**

Дажынак светлая пара
Багатыя на весялосць і добры пачастунак фэсты ладзяць увосень беларусы ў Томску, Тальяці, Новасібірску... **Стар. 4**

БДУ сустракае сяброў

Юбілей Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта злучыў у адзінае братэрства былых выпускнікоў і сённяшніх студэнтаў, сабраў рэктараў вядучых навучальных устаноў свету і ўвогуле шматлікіх замежных гасцей

Карына Аляксандрава

Вядомы матэматык Эберхард Гірліх, прафесар Магдэбургскага ўніверсітэта, у 70-х вучыўся ў аспірантуры Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Тры гады жыў у студэнцкім інтэрнаце, абараніў дысертацыю і вярнуўся ў Германію. Аднак з БДУ не згубіў сувязь, сёння ён партнёр магдэбургска-мінскага праекта, па якім студэнты з Беларусі штогод едуць вучыцца ў Германію, а адтуль — да нас. “Навучэнцы атрымліваюць сумесныя беларуска-нямецкія дыпломы, — гаварыў на сустрэчы выпускнікоў Эберхард Гірліх. — А матэматыка для многіх — агульная мова, таму добра разумеем адзін аднаго”.

Сумесных праектаў у БДУ шмат. Бліскучым вынікам працы з Далёкім усходам сталі адкрыццё ў Мінску Інстытута Канфуцыя. А колькі створана цэнтраў па вывучэнні замежных моў! Увогуле найбольш паспяхова развіваюцца сувязі з навучальнымі ўстановамі Расіі, Украіны, Польшчы, Германіі... Сёння шмат у БДУ іншаземных студэнтаў — больш за дзве тысячы з 53 краін.

За 90 год Беларускі дзяржуніверсітэт стаў і буйным навуковым цэнтрам краіны. Тут збіраўся працаваць сам Эйнштэйн, аднак яго планам не суджана было збыцца.

Пачынаўся ж універсітэт з

Белдзяржуніверсітэт штогод становіцца родным домам для шматлікіх студэнтаў

трох факультэтаў, сёння іх — дваццаць. А яшчэ — інстытуты, ліцэй, каледж, мноства навуковых лабараторый. Дарэчы, да 1969 года БДУ заставаўся адзінай універсітэцкай устаноў у краіне. Менавіта ад яго потым адгалінаваліся іншыя — Педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка і Медыцынскі. І нават была вуліца Магазіна, стала называцца Універсітэцкай. На ёй цяпер месціцца гістарычны факультэт, а ў 20-х там былі

канцылярыя, бібліятэка, а таксама пакоі першага рэктара БДУ Уладзіміра Пічэты, які, кажуць, і жыў там. Дарэчы, імя гэтага знакамітага гісторыка-славіста, як і заснавальніка беларускай школы оптыкі і лазернай фізікі Антона Сеўчанкі, былі сёлета ўвекавечаны. У іх гонар у Мінску адкрылі мемарыяльныя дошкі.

Трэба заўважыць, што і сёння Беларускі дзяржуніверсітэт дынамічна развіваецца — у ім вучыцца больш за дваццаць

пяць тысяч студэнтаў, працуе шмат таленавітых выкладчыкаў і вучоных. Нядаўна, па версіі брытанскага агенцтва QS, універсітэт трапіў у топ-700 лепшых навучальных устаноў свету. БДУ таксама ў дзясятцы лепшых у СНД, як, між іншым, і ва Усходняй Еўропе. А цяперашні рэктар, доктар тэхнічных навук, лаўрэат Дзяржпрэміі, акадэмік Нацыянальнай акадэміі навук Сяргей Абламейка нядаўна ўвайшоў у склад Еўрапейскай акадэміі.

І літаратар, і даследчык

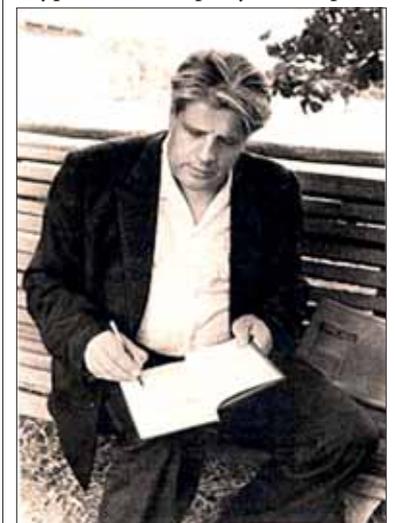
Лілія Кацорава

Адкрыта мемарыяльная дошка ў гонар народнага пісьменніка Беларусі Івана Навуменкі

Мемарыяльная дошка ўрачыста ўсталявана на доме нумар 36 па вуліцы Карла Маркса ў Мінску, дзе пражываў сам пісьменнік. На цырымоніі прысутнічалі дзеці Івана Навуменкі Валерыя і Павел, а таксама сябры сям’і — доктар навук, прафесар Таццяна Шамякіна, вядомы беларускі паэт, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Мікалай Аўрамчык, іншыя дзеячы культуры. Над стварэннем дошкі працаваў вядомы скульптар, сябра Беларускага саюза мастакоў, дацэнт Уладзімір Слабодчыкаў.

Вядома, што творы Івана Навуменкі і цяпер у пашане ў чытачоў. Ён шмат пісаў пра Вялікую Айчынную вайну, а таксама пра жыццё інтэлігенцыі, прыроду, свет дзяцей. Удзельнік камсамольскага падполля, партызан, франтавік Іван Навуменка праўдзіва і глыбока засведчыў у сваіх раманах “Сасна пры дарозе”, “Вечер у соснах” і “Сорак трэці”, як мацнелі воля і характары герояў, яго равеснікаў.

Дарэчы, Іван Навуменка быў не толькі пісьменнікам, але і літаратуразнаўцам, акадэмікам, заслужаным дзеячам навукі, лаўрэатам Дзяржаўнай прэміі

Аўтограф ад Івана Навуменкі

Беларусі, прэміі Ленінскага камсамола. Ён вядомы і як вучоны і даследчык у галіне літаратуразнаўства. Доўгі час узначальваў акадэмічны Інстытут літаратуры імя Янкі Купалы. У 1980 годзе стаў акадэмікам, а ў 1982-м выбраны віцэ-прэзідэнтам Акадэміі навук Беларусі. Пісьменнік надрукаваў каля двухсот навуковых прац, у тым ліку дзесяць манаграфій.

ТРАДЫЦЫ

З чаго пачынаецца “Радзіма”

Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за мяжой — гасціннае месца для ўсіх, хто любіць вяртацца на зямлю продкаў

Іна Ганчаровіч

Калі яшчэ не ведаецца, то запамніце адрас: Мінск, вуліца Захаравы, 23. Мясціна гістарычная, раней тут, тады яшчэ на вуліцы Правіянцкай, жыло нямала дзеячаў культуры: кампазітар Мікалай Аладаў, скульптар Аляксей Глебаў. Дом з шыльдай “Радзімы” — у самым цэнтры сталіцы, метраў за сто ад Плошчы Перамогі.

Для многіх землякоў, хто воляў лёсу апынуцца за мяжой, з “Радзімы” пачынаецца спатканне з Айчынай. Ветлівыя супрацоўнікі заўсёды пачастуюць здарожанага гасця гарбатай, выслухоўваюць. “Ведаецца, калі мяне толькі выбралі кіраўніком арганізацыі, было чаму здзіўляцца, — прызнаецца Максім Дубянок. — Неяк звоняць у дзверы, адкрываю: “Добры дзень, мы з Аўстраліі. Былі тут

апошні раз 15 гадоў таму... Ай, як добра, што вы нікуды не пераехалі!” Сапраўды, у краіне шмат змянілася за гэты час, а “Радзіма” — там і засталася. Імкнемся быць яшчэ больш карыснымі для нашых землякоў”.

Максім Дубянок — юрыст па адукацыі. Прышоў у арганізацыю ў 2004-м як “антыкрызісны кіраўнік”. Але і дагэтуль працуе тут з ахвотай: шмат цікавых кан-

тактаў, шырокая геаграфія супрацоўніцтва, ёсць магчымасць наведацца ў госці да беларусаў у іншых краінах. Увогуле ж таварыства родам з 1964-га — гэта ганаровы доўгажыхар у грамадскім руху Беларусі. Да стварэння арганізацыі спрычыніліся пісьменнік Максім Танк, дырыжор Рыгор Шырма, кампазітар Сяргей Картэс, мастак Міхаіл Савіцкі... **→ Стар. 2**

ПЛАНЕТА ЛЮДЗЕЙ

Жывая нітка пачуццяў

Новы пераклад рамана-эпапеі казахскага класіка Мухтара Ауэзава “Шлях Абая” — знакавая падзея ў жыцці не толькі Казахстана. На прэзентацыі чатырохтомніка ў Мінску спецыяльна пабывала дэлегацыя літаратараў з гэтай краіны.

Іван Ждановіч

Мусіць, заўсёды найцяжэй перакладаць на іншую мову пачуцці, а не словы. На прэзентацыі “энцыклапедыі жыцця казахаў” у Саюзе пісьменнікаў Беларусі госці з Казахстана гаварылі: Анатолю Кіму, рускаму пісьменніку родам з Казахстана, карэйцу па нацыянальнасці, гэта ўдалося. На перастварэнне рамана яму спатрэбілася два гады тытанічнай працы. Пераклад замовіў зрабіць Фонд Мухтара Ауэзава, які ўзначальвае сын класіка, вядомы навуковец Мурат Ауэзаў. І сам Анатоль Кім з жонкай Эльвірай, і Мурат Мухтаравіч, а таксама наша суайчынніца, паэтэса з Алматы Любоў Шашкова прыляцелі ў Мінск на прэзентацыю саліднага чатырохтомніка. Яна адбылася дзякуючы падтрымцы пасольства Казахстана ў Беларусі — пасол Анатоль Смірноў і адкрываў урачыстасць у мемарыяльнай зале Дома літаратара. Добрыя словы пра казахстанскія сяброў, пра наладжванне раней моцных беларуска-казахстанскіх літаратурных сувязяў гаварыў старшыня Саюза пісьменнікаў Беларусі Мікалай Чаргінец. “Анатоль Андрэвіч — у ліку тых, хто сваімі творами здабывае інтэлектуальную славу рускай літаратуры, — лічыць Мурат Ауэзаў. — Дасканалая ведае дух Усходу, тонка адчувае свет, вядомы і як выдатны перакладчык. Я лічу, што яго пераклад — бліскучы, такой жа думкі прытрымліваюцца многія спецыялісты, аўтарытэтныя літаратурныя крытыкі Казахстана”.

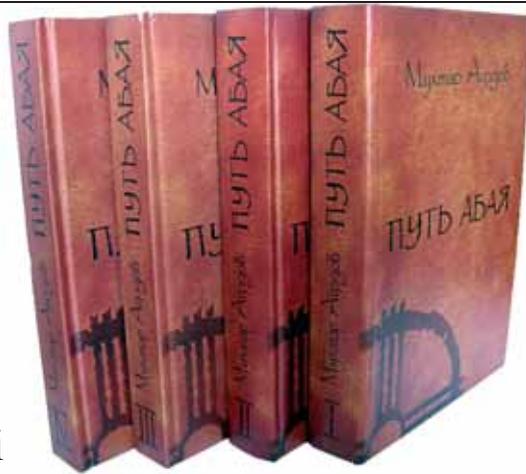
Госці з Казахстана Анатоль Кім (злева) і Мурат Ауэзаў у Доме літаратара

Зрэшты, мяркуюць самі. У ранейшым перакладзе, над якім у 50-я гады па просьбе Мухтара Ауэзава працавала ажно шэсць маскоўскіх аўтараў, першы сказ твора такі: “Хлопчык спяшаўся дадому”. І вось які пераклад зрабіў, паважаючы аўтарскі стыль, Анатоль Кім: “На трэці дзень шляху нецярпенне вырвалася з сэрца хлопчыка, нястрымна пацягнула яго наперад, і ён зрабіў усё, каб сёння быць дома”. Пагадзіцеся, пачуццяў, унутранай сілы значна больш у кімаўскім варыянце. “Казахі заўсёды спатыкаліся ў ранейшым, лапідарным перакладзе ўжо нават на тым, першым сказе, — удакладніў Мурат Ауэзаў. — А тое, што зрабіў Кім, вельмі блізка да арыгінала, залугоўвае вялікай павагі”.

Сам Анатоль Андрэвіч, расказ-

ваючы пра свой няпросты “шлях да Абая” і нават... мистычную дапамогу ў цяжкія хвіліны працы духа самога Мухтара Ауэзава, дае твору выключна высокую ацэнку. Ён лічыць, што рамана-эпапея “Шлях Абая”, у якім шырока, глыбока, па-мастацку адлюстравана жыццё амаль зніклай цывілізацыі качэўнікаў, займае такое ж ганаровае месца ў літаратуры, як “Дон Кіхот” Сервантэса, “Вайна і мір” Льва Талстога ці нават “Іліяда” Гамера.

Цікава, што і да гісторыі казахаў, да той цывілізацыі і мы, беларусы, маем дачыненне... яшчэ з прадаўніх часоў, калі пісалася несмяротнае “Слова пра паход Ігаравы”. Вядома, што рускія князі менш ваявалі, а больш сябравалі з уплывовымі людзьмі Стэпу. “Добрасуседства, няг-

Важкая “энцыклапедыя жыцця казахаў”

ледзячы на аддаленасць тэрыторый, выяўляецца цяпер у духоўнай сувязі нашых краін і народаў, літаратур, — лічыць журналіст, пісьменнік Алесь Карлюкевіч. — У беларускай літаратуры даўнія сувязі з Казахстанам. Прыкладам, у сярэдзіне 30-х з’явіліся два вершы “Джамбул”, якія прысвечалі вялікаму казахскаму акыну Якуб Колас і Янка Купала. Добра вядома, што ўдзельнікі паўстанняў у Беларусі 1831–32, а таксама 1863–64 гадоў ссылаўся ў кіргізія стэпы. Гэта былі адукаваныя людзі, якія шмат зрабілі ў грамадска-палітычным жыцці Казахстана. Прыкладам, Адольф Янушкевіч меў нямаля сяброў сярод казахаў, вандраваў па стэпе, слухаў акынаў, рабіў этнаграфічныя нататкі, запісы фальклору — у 60-х гадах у Алма-Аце былі выдадзены яго “Лісты з кіргізія стэпаў”.

Між іншым, прафесар Адам Мальдзіс знайшоў знакавы запіс у тых “Лістах”: аказваецца, наш суайчыннік, родам з Нясвіжа, быў добра знаёмы з бацькам казахскага песняра Абая — Кунанбаем! “Сын простага кіргіза, надзелены ад прыроды здаровым розумам, дзівоснай памяццю і дарам выступаць”, — гэтыя словы пра Кунанбая ёсць у запісах А. Янушкевіча. Яркі, супярэчлівы вобраз Кунанбая займае важнае месца і ў рамана “Шлях Абая”.

Цяпер казахскага класіка Мухтара Ауэзава чытаюць і ў Беларусі. Дарэчы, сёлета ўпершыню і 90 вершаў вялікага Абая выдадзены асобнай кніжкай пад назвай “Стэпавы прастор” у перакладах на беларускую мову Міколы Мятліцкага. А значыць, Беларусь і Казахстан сталі яшчэ бліжэй.

Конкурс для слухачоў

Творчы конкурс “Адкрыў для сябе Беларусь!” праводзяць сумесна галоўная дырэкцыя замежнага вяшчання Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі

Нагода для конкурсу — значная і святочная. Хутка ў радыёстанцыі 50-годдзе. Таму нашы калегі-журналісты, якія расказваюць пра гісторыю, культуру, выдатных людзей Беларусі па ўсім свеце, вырашылі такім чынам прыцягнуць увагу да сваіх перадач. “Конкурс ужо ідзе і закончыцца ў маі наступнага года, — удакладняе галоўны дырэктар радыёстанцыі “Беларусь” Навум Гальпяровіч. — Слухачы могуць паспрабаваць вызначыць, наколькі добра яны ведаюць гісторыю нашай краіны, яе сучасны грамадска-палітычны лад, стан сацыяльна-эканамічнага развіцця, а таксама адметнасці культуры і мастацтва Беларусі. Шанцы на перамогу маюць і тыя, хто ў курсе спартыўнага жыцця, хто ведае турыстычныя аб’екты краіны. Што важна: удзельнічаць у конкурсе могуць практычна ўсе замежныя грамадзяне без абмежавання ўзросту”.

Застаецца дадаць, што конкурс складаецца з чатырох тураў, вынікі кожнага вызначаюцца па колькасці набраных балаў. Цяпер аб’яўлены другі тур, і ў пачаткоўцаў яшчэ ёсць магчымасць выйсці ў лідары. Вынікі конкурсу будуць падведзены ў красавіку, а ўзнагароды — каштоўныя падарункі і дыпламы — пераможцы атрымаюць у маі.

ТРАДЫЦЫ

З чаго пачынаецца “Радзіма”

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Мець такіх “хросных бацькоў”, лічыць Максім, ганарова і адказна. Асноўны ж кірунак дзейнасці арганізацыі застаецца ранейшым: дапамога этнічным беларусам замежжа, найперш інфармацыйная. Зрэшты, быў час, калі і “Радзіма”, якая перайшла на самафінансаванне, спатрэбілася дапамога: не было нават чым плаціць за камунальныя паслугі. З удзячнасцю згадваюць “радзімаўцы” суайчыннікаў з розных краін, якія падставілі плячо: Алег Чубік з Іспаніі, Іван Панасюк з Новасібірска, Сяргей Бандарэнка з Сургута, Аляксандр Шут з Кыргызстана, Вацлава Вярбоўская з ЗША... Дзякуючы ім “Радзіма” атрымала новае дыханне.

Цяпер, як вядома, за межамі Беларусі праживае каля трох з паловай мільёнаў этнічных беларусаў. Практычна па ўсім свеце беларуская дыяспара мае суполкі. І таварыства “Радзіма” з усімі наладжвае кантакты. “Мусіць, Антарктыда адзіны кантынент, з якім мы пакуль не звязаны, — усміхаецца Максім. — З большасцю суполак у нас даўнія, цесныя стасункі, з многімі — сумесныя праекты і праграмы. Прыкладам, з Зянонай Сабчук, якая жыве ў Аргенціне. Дзякуючы ёй наладзіліся пабрацімскія сувязі паміж гарадамі Абера і Маладзечна. Нам гонар, што ў 2010-м таварыства дапамагло беларускай дыяспары ў Аргенціне ўпершыню ў гісторыі беларускага руху ў Лацінскай Амерыцы стварыць самас-

тойны Культурны цэнтр імя Кастуся Каліноўскага. За гэта вялікі дзякуй і Міністэрству замежных

цэнтр”. Аргенцінца Эдуарда самі беларусы заакіянкай краіны завуць “лаціна-амерыканцам з беларускай

Падарункі ад “Радзімы” — для беларусаў Тальяці

спраў, якое ў кароткія тэрміны дапамагло атрымаць візу шчыраму сябру Беларусі спадару Эдуарда Пеннісі, які ўзначальвае гэты

душой”, супрацоўніца таварыства “Радзіма” Галіна Навіцкая ўжо раскавала пра яго нашым чытачам. Гэта ў значнай ступені дзякую-

чы яго намаганням, упартасці быў створаны цэнтр. Юрыст Эдуарда нават вывучыў беларускую мову: вельмі шчырыя пісьмы ў “Радзіму” прыходзяць ад яго па электроннай пошце.

Максім Дубянок сцвярджае, што да беларускай мовы ў прадстаўнікоў дыяспары асабліва паважлівае стаўленне. Яе можна пачуць у суполках і пад час афіцыйных сустрэч, і ў побытавых зносінах. Яно і зразумела: найперш праз мову выяўляецца беларуская адметнасць, мова лучыць землякоў паміж сабой і з этнічнымі каранямі. “Кантакты з суполкамі для нас — аснова работы, — удакладняе Максім. — Прычым такое супрацоўніцтва ўзаемакарыснае: Беларусь дапамагае дыяспары, але і дыяспара актыўна працуе на імідж

нашай краіны, зберагае і прымнажае культурныя здабыткі. Практычна ў кожнай суполцы за мяжой ёсць свая адметнасць, неацэнны досвед працы, каштоўны для ўсяго народа”.

У апошні час беларуская дзяржава актыўна супрацоўнічае з дыяспарай. Пры Міністэрстве культуры летась створаны Кансультацыйны савет кіраўнікоў грамадскіх арганізацый суайчыннікаў, якія жывуць за мяжой, і Максім Дубянок увайшоў у яго склад. “Раней так не хапала гэтай пляцоўкі для дыялогу, на якой сустракаюцца прадстаўнікі афіцыйных улад і грамадзянскай супольнасці Беларусі з актывістамі беларускай дыяспары, — лічыць М. Дубянок. — За вялікім сталом абменьваемся думкамі, плануем сумесныя справы”.

РОДНЫ КУТ

Прастора творчасці і цеплыні

Пасёлак Смілавічы, што ў Чэрвеньскім раёне Мінскай вобласці, апошнім часам вядомы як малая радзіма мастака Хаіма Суціна. Але тут ёсць і іншыя адметнасці, прыцягальныя для ўсіх, хто наведвае гэтыя мясціны.

Кацярына Мядзведская

У той выхадны экспазіцыя мастака Хаіма Суціна, якая знаходзіцца ў мясцовым Доме дзіцячай творчасці, была зачынена для наведвальнікаў — амаль усе супрацоўнікі паехалі на рэспубліканскае свята ўраджаю “Дажынкi” ў Маладзечна. Аднак сакрагар Наталія Стыдзель нават для адной мяне ўсё ж правяла экскурсію.

У пакоі прыемна пахне кавай, гучыць французская музыка. Інтэр’ер у стылі парызскага кафэ “Ратонда”, у якім на пачатку мінулага стагоддзя любілі збірацца мастакі, паэты, пісьменнікі. За такімі ж маленькімі ўтульнымі столікамі сядзелі ў свой час Шагал, Пікасо, Мадзільяні: разважалі, спрачаліся, жартавалі. Сярод наведвальнікаў кафэ быў і смілавіцкі творца Хаім Суцін.

Ён нарадзіўся ў шматдзетнай яўрэйскай сям’і, прычым бацькі, жывучы ў строгай іўдзейскай веры, не дазвалялі хлопчыку займацца жывапісам. А ён так хацеў маляваць! І таму аднойчы сышоў з роднага дома і больш ужо не вярнуўся. Спачатку Хаім вучыўся ў прыватнай школе Якава Кругера ў Мінску, затым у Вільні і, нарэшце, паехаў у Парыж. “Жывапіс Суціна — дынамічны, бурны, экспрэсіўны, часта агрэсіўны па колерах, аднак нялёгка для разумення, — нераўнадружна расказвала Наталія Стыдзель, — Тым не менш ад яго карцін у захапленні знаўцы мастацтва”.

Арыгінальныя палотны Хаіма Суціна ў асноўным знаходзяцца ў парызскім Луўры, шмат — у прыватных калекцыях. Смілавіцкая экспазіцыя знаёміць з копіямі яго знакамітых работ “Вяртанне са школы”, “Партрэт жанчыны ў чырвоным”, “Нацюрморт з рыбай”, тут таксама можна пабачыць аўтапартрэт, фотаздымкі.

Так, у 2008 годзе ў Смілавіцкім доме дзіцячай творчасці пры садзеянні ЮНЕСКА была адкрыта экспазіцыя “Прастора Хаіма Суціна”. У музеі сёлета пабываў унучаты пляменнік мастака Кенэт Грогер, які цяпер жыве ў Злучаных Штатах Амерыкі. Ён марыць зняць фільм пра знакамітага дзядзьку, таму і ездзіць па “суцінаўскіх” мясцінах. Часта ў Смілавічы завітвае і мінская пляменніца мастака — Ніна Ферапонтава.

Разам з Наталіяй Стыдзель прайшліся па пакоях Дома дзіцячай творчасці. Пабачыла шмат вырабаў са скуры, дрэва, саломкі — у студыях займаюцца сотні дзяцей. Між іншым, маленькія вучні прыязджаюць да смілавіцкіх педагогаў з суседніх пасёлкаў і вёсак. “Дзеці часта наведваюць экспазіцыю Хаіма Суціна: ім падабаецца сядзець за столікамі, як у сапраўдным кафэ: яны з задавальненнем слухаюць музыку і, магчыма, уяўляюць сябе знакамітымі мастрамі”, — усміхаецца Наталія Стыдзель.

Што яшчэ прыгадваецца пра Смілавічы? Тут, між іншым, засталіся рэшткі

Хаім Суцін родам са Смілавіч

Смілавіцкія валёнкі даспадобы нават модніцам

БЕЛТА

У юных жыхароў пасёлка — свой любімы від транспарту

родавай сядзібы Манюшкаў-Ваньковічаў. У гэтых мясцінах калісьці пісаў партрэты Валенціі Ваньковіч, шукаў натхненне кампазітар Станіслаў Манюшка, гасцяваў Напалеон Орда. Цяпер мала што нагадвае пра тыя часы. “Як трапіць да сядзібы Ваньковічаў?” — пытаю ў прахожых. “Вось там, ба-

чыце, за каледжам”, — чую ў адказ. І сапраўды, рэшткі сядзібы — за сучасным будынкам навучальнай установы. Студэнтам ёсць дзе адпачыць на перапынках паміж лекцыямі: цудоўна захаваўся парк, закладзены Казімірам Манюшкам у пачатку XIX стагоддзя.

Дарэчы, пра аднаўленне

сядзібы ідуць размовы даўно. Неаднойчы на яе тэрыторыі праходзілі міжнародныя валанцёрскія летнікі: разам са студэнтамі з Бельгіі, Францыі, Партугаліі працавалі і навучніцы Смілавіцкага аграрнага каледжа. Магчыма, у хуткім часе тут будзе адраджаны Двор Станіслава Манюшкі. Сапраўды, такі

праект быў бы вельмі прыватным для турыстаў.

А яшчэ Смілавічы знакамітыя тым, што на мясцовай валюшна-лямцавай фабрыцы шмат розных ма-дэляў валёнак. На лобы густ! Цёплыя, мяккія, а цяпер яшчэ і вельмі прыгожыя. Ужо некалькі год, як традыцыйны зімовы абутак аздабляюць футрам і вышыўкай — для дзяцей і жанчын. Хочаш, выбірай валёнкі з галёшамі. Хочаш — з падшытай падэшвай. Для мужчын паддудзь класічныя мадэлі: строгія светлыя ці цёмныя.

Смілавіцкай фабрыцы больш за восемдзесят год, яна вядомая не толькі ў Беларусі. Нездарма ж цікавіліся і нашы чытачы з Эстоніі тэтайшымі валёнкамі. Іх таксама ахвотна носяць у Канадзе, ЗША, Японіі, Італіі, Германіі, Польшчы.

Кінулася ў вочы, што шмат людзей ля смілавіцкай Святагеоргіеўскай царквы. Малебен ужо закончыўся, але людзі не разыходзяцца. Ведаю, што ў гэтай царкве служыць не зусім звычайны свяшчэннік. “Так, айцец Валяр’ян лечыць хворых”, — гаворыць прыхаджанка, якая прыехала да яго ажно з Турава.

У царкоўнай лаўцы служыць Вольга расказала, што ўсяго ў Беларусі Мітрапаліт Філарэт блаславіў на малебен аб нядужых трох свяшчэннікаў, і айцец Валяр’ян — адзін з іх. Вось да яго і едуць вернікі, якім патрэбна дапамога — з розных куткоў краіны і замежжа.

РАДАВОД

Дрыгавічы прыйшлі некалі з Балкан?

Адам Мальдзіс

У прафесара-славіста Генадзя Цыхуна ёсць цікавая версія адказу на няпростое пытанне з беларускага мінулага

Пэўна, жыццёвы шлях навукоўца быў прадвызначаны. Бо пра заснавальніка беларускай славістыкі, прафесара Варшаўскага ўніверсітэта і акадэміка Пецябургскай акадэміі навук Яўхіма Карскага ў сям’і Цыхуноў добра ведалі: жылі ж на Гродзеншчыне, а славы аўтар шматомных “Беларусаў” нарадзіўся там жа, у Лашы. Настаўнік-краязнавец Апанас Цыхун, бацька Генадзя, стварыў у суседняй вёсцы школы краязнаўчы музей. Вось і сын яго з дзяцінства меў павагу да славутага вучонага. Паступіў на філфак Ленінградскага (цяпер Пецябургскага) ўніверсітэта, паглыблена

вывучаў паўднёваславянскія мовы. З 1963 года Генадзь Цыхун — у Інстытуце мовазнаўства Нацыянальнай акадэміі навук. Пачынаў малодшым навуковым супрацоўнікам, дарос да загадчыка аддзела, а потым галоўнага навуковага супрацоўніка, доктара філалагічных навук. Сфера яго інтарэсаў — тыпалогія і гісторыя славянскіх моў, найперш балканскіх, у іх сувязі з беларускай, а таксама гаворкі Палесся. Удзельнічаў у падрыхтоўцы пяцітомнага “Тураўскага слоўніка” і 13-ці тамоў “Этымалагічнага слоўніка беларускай мовы”, рэдагаваў польска-беларускі слоўнік, іншыя выданні.

Цяпер працы Генадзя Цыхуна шырока вядомыя ў навуковым свеце, у 1998-м яго выбралі ў склад Міжнароднага камітэта славістаў, кангрэсы якога ладзяцца раз на пяць гадоў у розных сла-

вянскіх краінах. Мне ў памяці сумесныя паездкі з Генадзем (а мы з ім на “ты”) на такія форумы ў Кіев (1983), Сафію (1988) і Браціславу

Мікіта Талстой, Славамір Вольман, Ганс Ротэ. Генадзь Цыхун не раз нагадваў ім: даўно пара чарговы кангрэс правесці ў Беларусі. І ў

Г. Цыхуну (злева) уручаецца дыплом Македонскай Акадэміі

(1993). І там да думкі майго калегі ўважліва прыслухоўваліся вядучыя славісты розных краін, прыкладам,

2008 годзе ў Охрыдзе (Македонія) навукоўцы вырашылі: у 2013 годзе сустрэаемся ў Мінску. У Беларусі

на перыяд падрыхтоўкі перайшло і кіраванне міжнародным камітэтам, цяпер яго ўзначальвае дырэктар Інстытута мовы і літаратуры, старшыня Беларускага камітэта славістаў Аляксандр Лукашанец, супольна працуюць яго намеснік Генадзь Цыхун, іх калегі.

Нядаўна Генадзь Апанасавіч наведваў нашу рэдакцыю. Я пацікавіўся: як ідзе падрыхтоўка да з’езда?

— Створаны аргкамітэт на чале з акадэмікам Анатолям Русецкім, новым старшынёй прэзідыума Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі. Высокі ўзровень! Ды і кангрэс, варта сказаць, выключна важная падзея: ён пройдзе ў Беларусі ўпершыню, у наступны раз чарга да нас прыйдзе гадоў праз сто.

— Я ведаю, Генадзь, што ты ўваходзіш у склад Міжнароднай акадэміі навук Еўразіі, а нядаўна вы-

браны зарубежным членам Македонскай акадэміі навук і мастацтваў, ганаровым доктарам Сафійскага ўніверсітэта. За што да цябе такая ўвага менавіта на Балканах?

— Думаю, найперш за супастаўленні паўднёваславянскага і беларускага лінгвістычнага і этнічнага матэрыялу, аналіз нашага супольнага гістарычнага мінулага. Так, менавіта супольнага! Прыкладам, нашы продкі-дрыгавічы, якія побач з крывічамі і радзімічамі ўтварылі беларускую нацыю, і вандроўныя дрыгавіты, якія трымалі ў асадзе, скажам, грэчаска-македонскія Салонікі, — гэта, відаць, блізкія родзічы, а можа адно і тое ж племя. Чаму я пра тое кажу? Бо назва іх паходзіць ад аднаго і таго ж слова “дрыгва”, у Беларусі так спрадвеку называюць балоты.

ДАЛЯГЛЯДЫ

Дажынак светлая пара

Багатыя на весялосць і добры пачастунак фэсты праводзяць увосень беларусы ў Томску, Тальяці, Новасібірску...

Галіна Навіцкая, Іван Івануў

Спачатку — колькі слоў пра тое, адкуль пачаліся яны, такія святы. Пэўна, з прадаўніх уяўленняў нашых продкаў пра будову свету, з іх жаданняў жыць з усімі ў ладзе-згодзе. А зберагчы гармонію ў грамадзе можна толькі разам яе адладжваючы... Кола гадавых святаў беларусаў і ўтварыла абярэг, які поўніць духоўнай сілай усю народную культуру. Многія з абрадаў мацуюць нашы сувязі з родам і зямлёй-карміцелькай. І душы дзяцей, падлеткаў пад час дзей асвятляюцца павагай да хлеба, родзічаў, Радзімы. Святы першай баразны, Засеўкі, Зажынкi, Дажынкi і сёння адзначаюць земляробы. А сімвалы сяўбы, караваю асвятляюць і Вялікдзень, Дзяды, Каляды, вясельныя абрады. І традыцыйныя беларускія хлеб ды соль для дарагіх гасцей — таксама маюць карані ў даўніне глыбокай...

Дажынкi раней святкавалі, зжаўшы апошнія каласы на ніве. Існавала павер'е: на апошні лапiк, нібы заяц, пераскоквае ўвесь час ды хаваецца ў збажыне нябачны дух нівы, які ўвасабляе ўрадлівую моц зямлі. Таму і зжаць яе імкнуліся старанна, захоўваючы пэўныя

правілы. Скажам, нельга было жаць голымі рукамі: "год будзе галодным". Нельга пад час сакральнай дзеі і размаўляць, каб не пранявіць Духа нівы — лепш ціха маліцца. Апошнія каласы жанчыны беражліва збіралі і звязвалі ў дажынкавы сноп. Яго заносілі ў хату і зберагалі да вясны: "каб у хаце быў дабрабыт". А з адраджэннем зямлі і сонца гаспадыні дзялілі яго на пучкі, скормлівалі жывёле — лічылася, што гэты дасць ёй здароўе.

Цяпер, як вядома, Дажынкi ў Беларусі — усенароднае свята. Адзначаюць іх і суайчыннікі за межамі краіны. Прыкладам, адметную дзею зладзіла Томская нацыянальна-культурная аўтаномія беларусаў разам з педагогамі і выхаванцамі Дома дзіцячай творчасці "Факел". Дарослыя і дзеці, госці свята дакрануліся да традыцый продкаў, шмат даведаліся пра ранейшае жыццё славян, нават паўдзельнічалі ва ўборцы сімвалічнай "апошняй палоскі" жыта. Былі вясельныя карагоды, дзяўчаты варажылі на жаніхоў, мялі хату бярозавым венікам, каб выгнаць усё нячыстае. Свята поўнілася народнымі і сучаснымі беларускімі песнямі, яго ўпрыгожвалі

Юным беларусам з Томска цікава на восеньскіх святах

велізарны гарбуз, россыпы бульбы, а таксама баклажаны, кабачкі, морква і цэлая паляна позніх кветак і шматкаляровага лісця.

У праграме свята было і наведванне Беларускай хаткі: пакою з сялянскім скарбам, абразамі, упрыгожанымі рушнікамі. Этнахатка з'явілася ў Доме творчасці "Факел" не так даўно, уладкоўваюць яе, як кажуць, усім мірам. Шмат экспанатаў прынеслі томскія беларусы. Як і ўсякае беларускае свята, Дажынкi завяршыліся багатым застоллем. Дзеці частаваліся "бабулінымі" пірагамі і дранікамі, садавінай, гароднінай і дарамі сібірскіх лясоў. А за сталом для дарослых вялі гутарку землякі-беларусы. Расказвалі жыццёвыя гісторыі, пра шляхі з Беларусі ў Сібір: бацькі адных аказаліся там пад час сталыпінскай рэформы, іншых выслалі туды ў 30-я гады. Нехта перабраўся ў Томск пазней, каб быць бліжэй да родных. Хоць Сібір і стала для іх другой радзімай, але людзі не забываюць свае беларускія карані, зберагаюць у сэрцы, нібы абярэг,

светлы вобраз Бацькаўшчыны. Па словах старшыні аўтаноміі беларусаў Любоў Адашкевіч, можа, з 50 землякоў збіраецца на падобныя сяброўскія бяседы. Далучаюцца і новыя людзі, у якіх жыве беларускі дух: адзін цудоўна спявае беларускія песні, другі піша вершы ці вышывае, трэці спец на кухні... Землякі разам адчуваюць сябе дружнай сям'ёй.

Не першы год запрашае гараджан на Дажынкi і Беларуска нацыянальна-культурная аўтаномія "Нёман" у Тальяці. Ладзіўся святочны канцэрт у школе № 46. На свята запрасілі ветэранаў вайны, дарослых і дзяцей з розных навучальных устаноў. Старшыня "Нёмана" Людміла Дзёміна зачытала віншаванні са святам з Радзімы, у тым ліку ліст сяброў суполкі з Ваўкавыска: там сёлета выступалі два калектывы беларусаў Тальяці. На канцэрце ж найбольш апладысмантаў атрымалі дзіцячы ансамбль "Зорачкі" і самадзейны калектыв "Купалінка".

І, нарэшце, у Новасібір-

ску па восені вырашылі падлічыць набыткі: актывісты Беларускага культурна-асветніцкага цэнтру імя Ефрасінні Полацкай ладзілі свята "Восеньская пара, вачэй зачараванне!" "Прыемна бачыць землякоў, якія прынеслі не толькі спажыву з дачных сотак, але і плады духоўных намаганняў — новыя вершы, рукадзелле, рукапісы..." — пішуць беларусы на сайце суполкі. Пададзены там і фотаздымкі Уладзіміра Кухарэнкі, які "вялікі майстар басні сачыняць", Ларысы Ільіных — яна прынесла цудоўнай прыгажосці мамыны вышыўкі і зачытвала ўрыўкі з кнігі аб продках, якія перасяліліся з Беларусі больш за век таму. У паэта Пятра Панасюка пабольшала песень. Любоў Багнюк частавала землякоў грыбкам і дранікамі, а навуковец-геафізік Мікалай Семакоў (дарэчы, ураджэнец мястэчка Асвея з поўначы Віцебшчыны і вершы цудоўныя піша!) парадаваў землякоў таёжным мёдам. Свята ў Новасібірску атрымалася на славу, па-дамашняму цёплае і вясёлае.

Родныя матывы

Аспірантка Беларускай акадэміі музыкі Гун Лі стала лепшай на конкурсе харавых дырыжораў у Маскве

Гун Лі стала лаўрэатам другой прэміі III Маскоўскага конкурсу харавых дырыжораў імя В.С.Папова (першая прэмія не прысуджалася нікому), а таксама ўтанаравана спецыяльным прызам за лепшую інтэрпрэтацыю рускай народнай песні.

Цікава, што пасля заканчэння Беларускай акадэміі музыкі Гун Лі вярнулася ў Кітай, а праз некаторы час зноў прыехала ў Мінск — ужо разам з сям'ёй. Цяпер яна вучыцца ў аспірантуры Акадэміі, захапляецца мастацтвам усходняй Еўропы, з задавальненнем знаёміцца сваіх беларускіх калег з кітайскай народнай музыкай.

Бульба на любы густ

Галіна Раманчук

Сапраўднае свята Бульбы ладзілі ў вёсцы Дзераўная, што на Слонімшчыне, мясцовыя жыхары

Справа ў тым, што ў раёне вырошчваюць элітныя гагункі бульбы. Здабытак і Скарб, Журавінка і Крыніца ўрадзілі сёлета на славу. Дык як жа не апець наш "другі хлеб", якому і гонар, і пашана!

Вялікае свята атрымалася яркім і насычаным. Госці і жыхары вёскі пачулі не толькі гісторыі пра бульбу, але і самі змаглі паўдзельнічаць у цікавай гульнівай праграме. З песнямі-прыпеўкамі, вершамі і танцамі. Нават быў конкурс на самую мудрагелістую бульбу, якая ў каго вырасла. А ад выставы страў з бульбы было вачэй не адраваць. Дарэчы, беларусы іх ведаюць з паўтысячы, а мо і болей! На свяце можна было бульбачку адведаць і нават рэцэпт атрымаць — гагуйце на здароўе! Вельмі дарэчы быў жартоўны прыезд на свята мадэляра-менеджэра "Салона картапляных навук"...

А "Бульбашом-2011" стала Наталля Занімонская. Яна найлепш справілася з адказамі на розныя бульбяныя пытанні і атрымала галоўны прыз — цэлы мех элітнай бульбы.

ГАЛЕРЭЯ

У Маскву — з добрымі гісторыямі

Цэлы месяц у маскоўскай галерэі па вуліцы Вялікай Новадзімітраўскай можна было паглядзець, а то і паслухаць душой "Кароткія гісторыі" — так называлася выстава твораў з Беларусі

Паехалі скараць маскоўскую публіку скульптар Аляксандр Шапо, жывапісцы Ганна Сілівончык, Таццяна Грыневіч, Іван Сямілетаў. Усе — "аднакашнікі" з Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў. Але кожны з іх мае свой адметны творчы стыль. Па некаторых творах гуляюць найўныя вобразы і бы знарок спрошчаныя формы. Ёсць і вытанчаныя, віртуозна выпісаныя фрагменты. Гэткія чароўныя шкельцы: можна глядзець праз іх на свет іншымі вачыма. Аўтары свядома прапаноў-

ваюць выйсці за рамкі звыкллага і будзённага, над нечым задумацца, нырнуць ва ўспаміны ці адкрыць у сабе штосьці новае.

Мастакі падаюць свае гісторыі, працяг якіх кожны вольны прыдумаць сам. Гэта запрашэнне да шчырага дыялогу, сяброўскай сардэчнай размовы. Ганна Сілівончык прапануе незвычайнае, часам фантазмагарычнае злучэнне вобразаў і сэнсаў. Дарэчы, у мастачкі амаль у кожнай карціне ёсць гэткія сонечныя зайчыкі добрага гумару. А ў Тац-

цяны Грыневіч можна павучыцца лёгкасці і паэтычнасці, палотны праменяць святло і паветра. Іван Сямілетаў паглыбляецца ў тэмы маўчання, чакання, вяртання, адзіноты... Мора роздумаў спараджае кожны сюжэт. Зрэшты, і не сюжэт сам па сабе, не падзеі цікавыя аўтара, а душэўныя хваляванні прыдуманых герояў. Скульптар Аляксандр Шапо гарманічна спалучае ў творах розныя, часам процілеглыя пачаткі: у іх ёсць грэцкі і рэалізм, гумар і філасофія...

Ганна Сілівончык. "Восеньскія яблыкі"

Заснавальнік:

Установа Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь «Рэдакцыя газеты «Светская Беларусь»».

Вул. Б. Хмяльніцкага, 10*, 220013, Мінск

Рэдактар

Віктар Міхайлавіч Харкоў

Адрас рэдакцыі:

пр. Незалежнасці, 44, Мінск, 220005

Рэгістрацыйнае пасведчанне № 61.

Выдадзена 2 сакавіка 2009 г. Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь

Бюро па рэкламе:

Тэл. +375 17 290 60 11

Тэлефон рэдакцыі:

+375 17 288 17 82;

факс: +375 17 290 68 31

E-mail: golas_radzimy@tut.by

Аб'ём выдання: 1 друк. арк.

Тыраж: 1945, Заказ: 1233

Газета надрукавана на Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». ЛП №02330/0494179 ад 3.04.2009. Праспект Незалежнасці, 79, 220013, Мінск

Час падпісання ў друк: 20.10

Выходзіць 1 раз на тыдзень

© «Голас Радзімы», 2011

Паціць рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голасу Радзімы», могуць не супадаць.